

Nr 810.

Av herr **Holmdahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 241, med förslag till lag om domkapitel m. m.

I den kungl. propositionen nr 241 med förslag till lag om domkapitel m. m. uttalar departementschefen, att en reformering av domkapitlen bör göra dem bättre ägnade, än de för närvarande kunna anses vara, att tjäna också som mellaninstanser för folkskoleväsendet. Då det föreliggande förslaget till en omorganisation av domkapitlen icke avser en reglering av området för domkapitlens verksamhet och då de således även i fortsättningen skola handlägga folkskoleärenden av samma omfattning och vikt som hittills, synes den sålunda angivna principen för reformen vara synnerligen välgrundad och betydelsefull. Mot det sätt, varpå den genomförts i förslaget, torde emellertid berättigade invändningar kunna resas.

Domkapitlen hava sedan gammalt representerat en rik fond av sakkunskap och erfarenhet i skolfrågor. Man har ju kunnat karakterisera dem som lektorskapitel och även om de alltså närmast i detta avseende av historiska skäl kommit att innesluta representanter för det högre skolväsendet, ha dessas förfarenhet på undervisningens område på mångfaldigt sätt också kommit domkapitlens handläggning av till folkundervisningsväsendet hörande frågor till godo. Den nya sammansättning, som domkapitlen nu skulle erhålla, erbjuder däremot inga som helst garantier för att någon enda av dess ledamöter äger den närmare förtrogenhet med skolväsendet, som lärarkompetens och lärarerfarenhet ensam förmå skänka. Det är därför så långtifrån att det föreliggande förslaget från denna synpunkt sett kan sägas göra domkapitlen bättre ägnade att handlägga skolärenden, att man tvärtom icke torde kunna bestrida, att dessa som instanser i skolfrågor genom den nu föreslagna sammansättningen väsentligen skulle försvagas.

Det framgår av § 2 i den föreslagna lagen om domkapitel, att några kvalifikationer avseende särskild kompetens i skolfrågor icke uppställts för någon av ledamöterna. Jag förbiser härvid ingalunda den sakkunskap och erfarenhet på folkskoleväsendets område, som t. ex. den av stiftets präster valde prästmannen kan tänkas komma att besitta. Men sedan pastors självskrivenhet som ordförande i skolråd upphävts, torde några garantier i detta hänseende för framtiden icke föreligga. Behovet av sakkunskap inom folkskoleväsendets område skulle enligt förslaget tillgodoses genom

särskild föredragande i ärenden angående folkundervisningen, vilken skulle inneha eller innehaft anställning i folkundervisningens tjänst. Denne föredragande skulle alltså icke vara ledamot av domkapitlet och icke äga deltaga i beslutet i skolfrågor.

Förslaget sammanfaller på denna punkt med de sakkunnigas. Mot detta har emellertid vägande invändningar rests av flera av de hörda myndigheterna. Jag hänvisar till redogörelsen härför i propositionen sid. 52 f. Av denna framgår, att domkapitlen i Linköping och Växjö anse, att om en särskild representant för folkundervisningsväsendet anses böra anlitas, det vore lämpligare, att denne representant ingår som ordinarie ledamot i kapitlet. Domkapitlet i Västerås jämte en rad skolmyndigheter förorda, att en representant för folkskoleväsendet erhåller ställning som ordinarie ledamot i kapitlet.

Skolöverstyrelsen framhåller bl. a. i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag, att så länge skolärenden i samma omfattning som för närvarande skola handläggas av domkapitlen, bör man enligt överstyrelsens uppfattning vid en förändring av kapitlens sammansättning icke gå ända därhän, att dessa skulle komma att bland sina ledamöter sakna en särskild representant för skolväsendet. De skolärenden, som handläggas av domkapitlen, äro av den omfattning och vikt, att den, som närmast kommer att företräda sakkunskapen på detta område, bör vara ledamot av domkapitlet. Skolöverstyrelsen framhåller vidare, att detta vore så mycket mera motiverat, som domkapitlen enligt de sakkunnigas förslag skulle komma att innesluta väsentligen mindre pedagogisk sakkunskap och erfarenhet än hittills. Även om skolöverstyrelsen intet har i princip att erinra mot den synpunkt, som varit ledande för de sakkunniga och som innebure, att domkapitlen med hänsyn till sin sammansättning helt skulle få karaktären av kyrkliga myndigheter, finner den dock sig böra framhålla, att denna synpunkt icke helt kan eller bör genomföras, så länge domkapitlen skola fungera som mycket betydelsefulla instanser i skolorganisationen med samma uppgifter som hittills. Det vore ett naturligt och rimligt krav, från skolans synpunkt sett, att detta också beaktades vid lösningen av frågan om kapitlens sammansättning. Kravet på en skolsakkunnig ledamot i kapitlet kunde för övrigt icke anses på något sätt äventyra domkapitlens karaktär och lämplighet som centrala kyrkliga myndigheter.

Det befogade i de önskemål och förslag, som sålunda framkommit, synes svårigen kunna bestridas. Sakkunskapen och erfarenheten på folkskoleväsendets område bör representeras av en ledamot inom domkapitlet. Vidtages en ändring i detta syfte i § 2 i föreliggande förslag till lag om domkapitel, synes däremot någon särskild föredragande i ärenden angående folkundervisningsväsendet, varom § 15 handlar, icke behöva förordnas.

Som ett skäl för ett bifall till de sakkunnigas förslag om särskild föredragande i skolärenden anför departementschefen å sid. 62 i propositionen,

att ett införande av särskilda mellaninstanser för folkskoleväsendet bör kunna ske utan ett mera kännbart ingrepp i domkapitlens organisation. Vid ett bifall till förslaget skulle m. a. o. den fördelen vinnas, att vid dylika mellaninstansers införande den särskilda föredraganden i skolärenden icke längre behövde förordnas. Men även i sådant fall måste ju en ändring i den nu föreslagna lagen genomföras. Det är svårt att se, att det skulle medföra större svårigheter att i sådant fall låta ett stadgande om en speciellt skolsakkunnig ledamot i domkapitlet utgå. I båda fallen torde såväl riksdagens som kyrkomötets medverkan vara behövlig. Och något mera kännbart ingrepp i kapitlens organisation skulle i intetdera fall ske.

Det här förordade förslaget om en skolsakkunnig ledamot i domkapitlet torde utan en ökning av antalet ledamöter enklast kunna genomföras genom att det föreskrevs, att en av de av Konungen utsedda ledamöterna skulle vara en person, som har framstående sakkunskap och erfarenhet på folkundervisningens område. Närmast till hands låge då att låta denne ersätta den lekman, som av Konungen skulle förordnas på sex år i sänder.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen vid bifall till förslaget om lag till domkapitel i övrigt måtte besluta sådan ändring av detsamma, att bland de ordinarie ledamöterna i kapitlet måtte ingå en person med framstående sakkunskap och erfarenhet på folkundervisningens område samt

att vid riksdagsbehandlingen av ovannämnda förslag till lag vad här ovan därutöver anförts måtte vinna beaktande.

Stockholm den 1 maj 1936.

Otto Holmdahl.
